

K O M U N I K A T
Z B A D A N I A

Warszawa, lipiec 2009

www.cbos.pl • sekretariat@cbos.pl

BS/97/2009

OCENA STOSUNKÓW POLSKI Z ROSJĄ, UKRAINĄ I NIEMCAMI

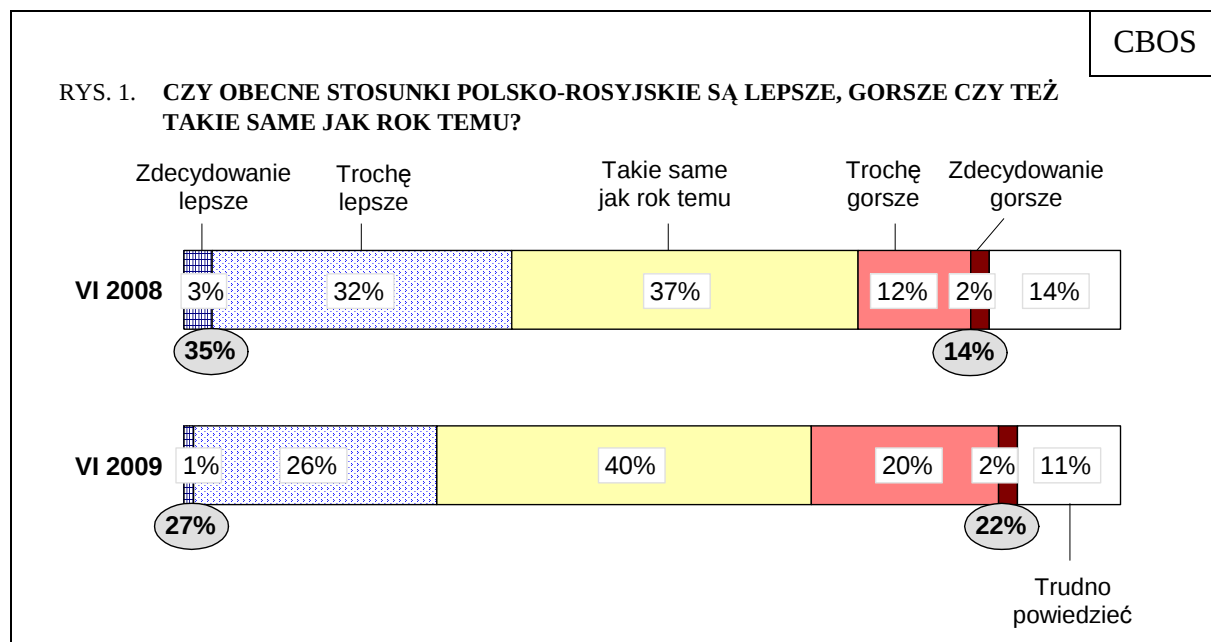

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

W czerwcowym badaniu¹ zapytaliśmy Polaków o ocenę polskiej polityki zagranicznej, w tym przede wszystkim o stosunki z Rosją, Ukrainą i Niemcami. Mimo iż w społeczeństwie przeważa przekonanie, że obecnie sytuacja Polski na arenie międzynarodowej jest lepsza niż rok temu, w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy oceny dotyczące tej kwestii się pogorszyły. Ubyło osób, które postrzegają tę sytuację jako dobrą, a znacząco więcej jest opinii krytycznych². Czy w odczuciu Polaków w ciągu ostatniego roku pogorszyły się również relacje z takimi krajami, jak Rosja, Niemcy, Ukraina?

STOSUNKI POLSKO-ROSYJSKIE

W ocenie większości badanych stosunki polsko-rosyjskie są takie same (40%) lub lepsze (27%) niż rok temu. Co piąty respondent (22%) postrzega je jako gorsze. Jeśli za punkt odniesienia przyjąć ubiegłoroczny pomiar, widać, że wówczas więcej było opinii pozytywnych, a mniej negatywnych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (229) przeprowadzono w dniach 28 maja – 2 czerwca 2009 roku na liczącej 1038 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

² Komunikat CBOS dotyczący bezpieczeństwa Polski na arenie międzynarodowej w przygotowaniu.

Stosunki polsko-rosyjskie są oceniane lepiej przez osoby z wyższym wykształceniem oraz badanych o wysokich dochodach *per capita* w gospodarstwie domowym. Na opinie w tej kwestii wpływa również zainteresowanie polityką. O tym, że obecne relacje polsko-rosyjskie są lepsze niż rok temu, częściej przekonani są ci, którzy w dużym stopniu interesują się polityką, natomiast respondenci śledzący bieżące wydarzenia mniej uważnie najczęściej twierdzą, że są one takie same.

Tabela 1

Zainteresowanie polityką	Czy obecne stosunki polsko-rosyjskie są lepsze, gorsze czy też takie same jak rok temu?			
	Lepsze	Takie same	Gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Bardzo duże lub duże	44	35	16	5
Średnie	30	43	22	5
Niewielkie	27	38	23	12
Żadne	13	39	23	25

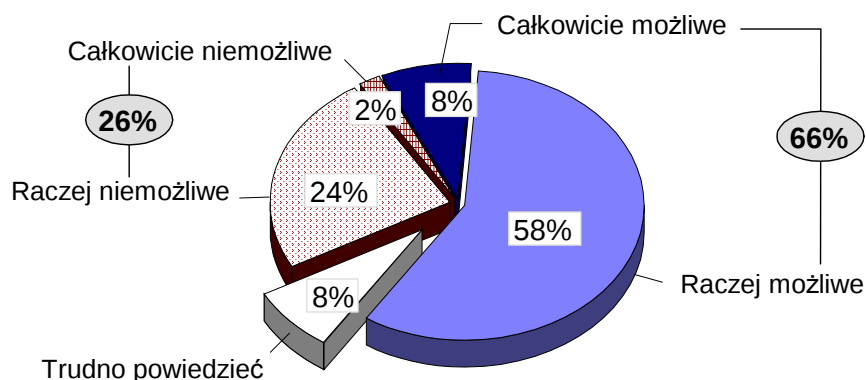
Pewien wpływ na postrzeganie stosunków między Polską a Rosją mają preferencje partyjne badanych. Jako lepsze niż rok temu oceniają je relatywnie częściej potencjalni wyborcy SLD oraz PO. Zwolennicy PiS najczęściej są zdania, że w ciągu ostatniego roku relacje polsko-rosyjskie się nie zmieniły.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Czy stosunki polsko-rosyjskie są lepsze, gorsze czy też takie same jak rok temu?			
	Lepsze	Takie same	Gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	41	37	16	6
PSL**	34	29	37	0
PiS	22	43	24	10
SLD**	53	25	20	2
Niezamierzający głosować	20	39	25	15
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych				
** Odpowiedzi potencjalnych wyborców PSL i SLD należy traktować ostrożnie z powodu niewielkiej ich liczby w badanej próbie				

Czy według Polaków możliwe są partnerskie stosunki między Polską a Rosją? W opinii dwóch trzecich respondentów (66%) przyjazne i partnerskie relacje polsko-rosyjskie są możliwe, natomiast więcej niż co czwarty (26%) jest przeciwnego zdania.

RYS. 2. CZY MOŻLIWE SĄ, PANA(I) ZDANIEM, PRZYJAZNE I PARTNERSKIE STOSUNKI MIĘDZY POLSKĄ A ROSJĄ?

W ciągu ostatniego roku przybyło badanych uważających, że przyjazne stosunki polsko-rosyjskie nie są możliwe, jednak nie zmieniła się istotnie liczebność grupy osób, które wyrażają przeciwną opinię. Zgodnie z deklaracjami, prawdopodobieństwo dobrych relacji między Polską a Rosją jest teraz niemal takie samo jak w 2006 roku.

Tabela 3

Czy możliwe są przyjazne i partnerskie stosunki między Polską a Rosją?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	V 2000	IX 2002	VII 2003	IV 2005	V 2006	VI 2008	VI 2009
	w procentach						
Możliwe	69	81	77	75	69	69	66
Niemożliwe	30	17	22	23	27	19	26
Trudno powiedzieć	1	2	1	2	4	12	8

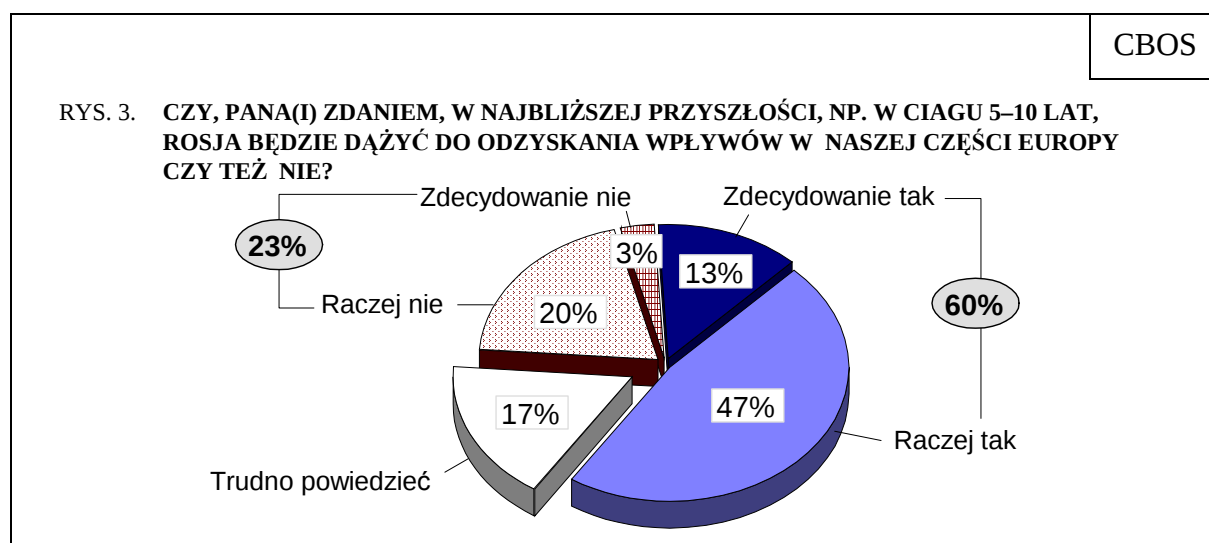
O tym, że partnerskie stosunki polsko-rosyjskie są możliwe, relatywnie częściej przekonane są osoby o orientacji lewicowej. Opinia taka przeważa wśród potencjalnych wyborców wszystkich głównych ugrupowań politycznych, jednak najczęściej wyrażają ją – niemal powszechnie – sympatycy SLD.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty*	Czy możliwe są przyjazne i partnerskie stosunki między Polską a Rosją?		
	Możliwe	Niemożliwe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	76	20	4
PSL**	73	27	0
PiS	70	24	6
SLD**	90	10	0
Niezamierzający głosować	59	31	10

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych
 ** Odpowiedzi potencjalnych wyborców PSL i SLD należy traktować ostrożnie z powodu niewielkiej ich liczebności w badanej próbie

Zapytaliśmy Polaków o opinie dotyczące tego, czy w najbliższych latach Rosja będzie dążyć do odzyskania swoich wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej. Taką strategię polityki rosyjskiej bierze pod uwagę trzy piąte badanych (60%), jedna czwarta zaś (23%) nie sądzi, by działania Rosji na arenie międzynarodowej zmierzały w tym kierunku.

W porównaniu z pomiarem ubiegłorocznym zwiększyły się obawy przed mocarstwową polityką Rosji – obecnie kształtują się one na poziomie z końca 2005 roku.

Tabela 5

Czy w najbliższej przyszłości Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań														
	VI '93	VI '94	V '95	V '96	VI '97	VI '98	II '99	II '00	V '01	II '02	I '04	IV '05	XII '05	VI '08	VI '09
	w procentach														
Tak	39	53	72	69	63	59	53	60	68	55	48	51	60	54	60
Nie	39	26	14	13	19	20	23	22	18	23	26	25	21	20	23
Trudno powiedzieć	22	21	14	18	17	21	24	18	14	22	26	24	19	26	17

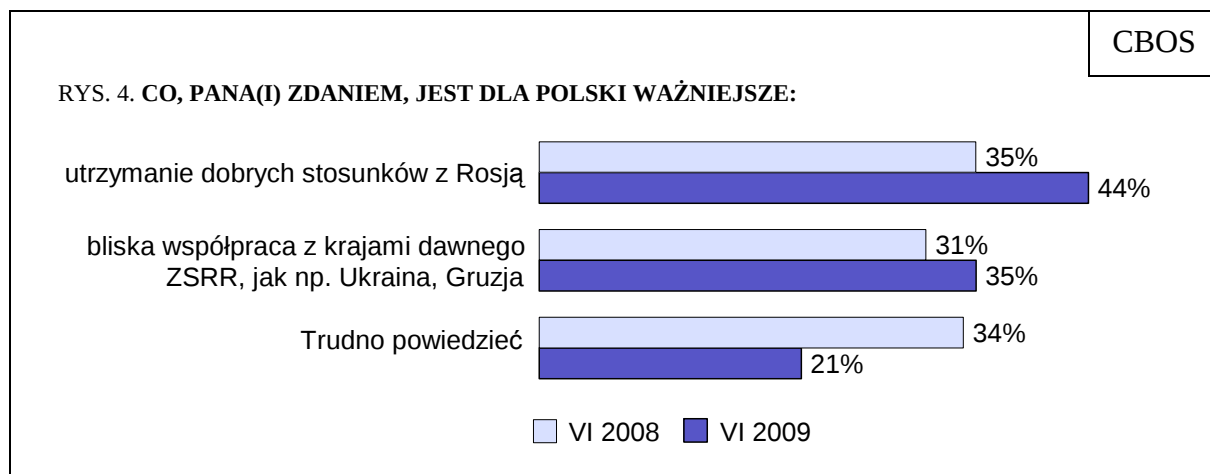
W większości przypadków społeczne i demograficzne cechy respondentów nie różnicują opinii na ten temat. Warto jednak zaznaczyć, że z poglądem, iż Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej, zauważalnie częściej zgadzają się osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu, natomiast te, które nie chodzą do kościoła, częściej niż inne odrzucają taki scenariusz.

O zamiarach odzyskania przez Rosję wpływów w naszej części Europy relatywnie częściej przekonani są zwolennicy PiS i PSL, rzadziej zaś ci, którzy deklarują, że w najbliższych wyborach oddaliby głos na PO lub SLD.

Tabela 6

Potencjalne elektoraty*	Czy w najbliższej przyszłości Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	57	34	9
PSL**	74	12	14
PiS	72	11	17
SLD**	57	28	15
Niezamierzający głosować	55	24	21
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych			
** Odpowiedzi potencjalnych wyborców PSL i SLD należy traktować ostrożnie z powodu niewielkiej ich liczebności w badanej próbie			

Kolejne dwa pytania dotyczyły Partnerstwa Wschodniego – aktywnej polityki Polski na obszarze poradzieckim. Zapytaliśmy badanych o ogólne poparcie dla tej inicjatywy oraz jej aprobatę w kontekście stosunków polsko-rosyjskich. Zdania na temat tego, co jest dla Polski ważniejsze – dobre relacje z Rosją czy ścisła współpraca z krajami dawnego ZSRR – są podzielone, niemniej większa grupa badanych (44%) za istotniejsze uznaje stosunki z Rosją. Ponad jedna trzecia zaś (35%) opowiada się za bliską współpracą z krajami, które kiedyś wchodziły w skład ZSRR. Opinia publiczna postrzega tę kwestię w sposób bardziej jednoznaczny niż rok temu – zwiększyła się bowiem różnica między odsetkami zwolenników jednej i drugiej strategii. Na większe sprecyzowanie stanowisk w tej sprawie prawdopodobnie miała wpływ zeszłoroczna (już po czerwcowym badaniu) interwencja zbrojna Rosji w Abchazji i Osetii Południowej.

Opowiadanie się za jedną lub drugą opcją w polityce wschodniej zależy od poglądów politycznych respondentów. Osoby o orientacji centrowej i lewicowej przeważnie optują za dobrymi stosunkami z Rosją, natomiast zwolennicy prawicy popierają raczej nawiązanie ścisłej współpracy z krajami dawnego ZSRR.

Jeśli chodzi o preferencje potencjalnych elektoratów partyjnych, można zauważyć, że jedynie zwolennicy PiS woleliby, aby Polska bliżej współpracowała z państwami wchodzącymi w skład dawnego ZSRR, niż utrzymywała dobre relacje z Rosją, natomiast potencjalni wyborcy pozostałych głównych partii politycznych częściej optują za tym drugim rozwiązaniem.

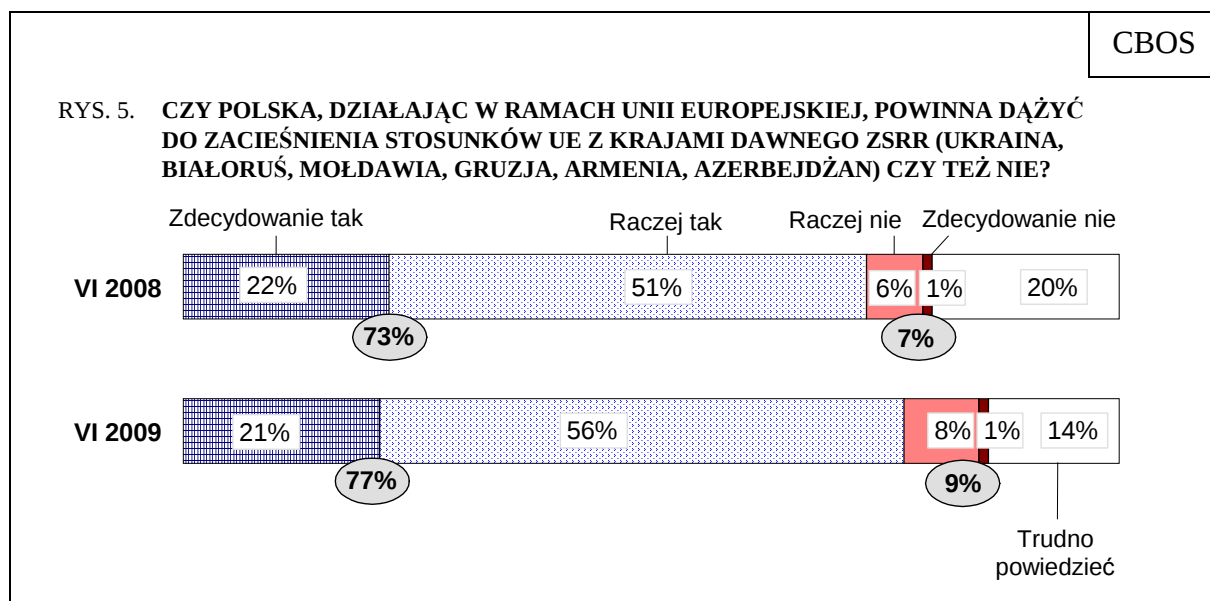
Tabela 7

Potencjalne elektoraty*	Co, Pana(i) zdaniem, jest dla Polski ważniejsze:		
	utrzymanie dobrych stosunków z Rosją	bliska współpraca z krajami dawnego ZSRR, jak np. Ukraina, Gruzja	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	47	39	14
PSL**	62	30	8
PiS	30	47	23
SLD**	67	26	7
Niezamierzający głosować	45	31	24

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych
 ** Odpowiedzi potencjalnych wyborców PSL i SLD należy traktować ostrożnie z powodu niewielkiej ich liczebności w badanej próbie

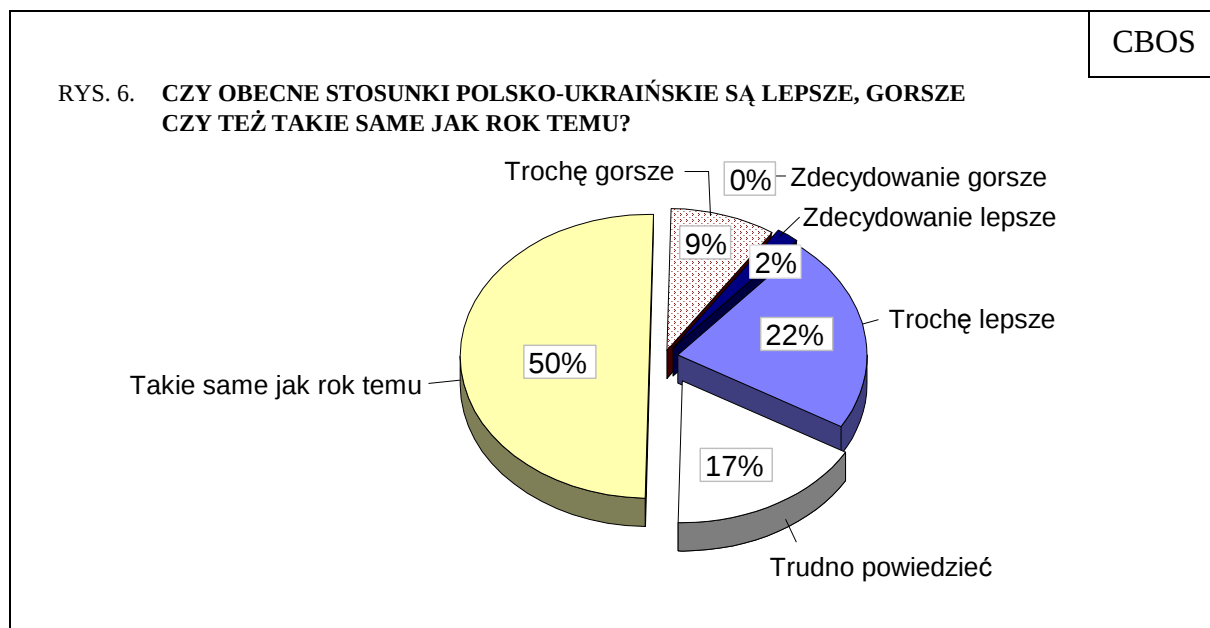
Ideę Partnerstwa Wschodniego popiera zdecydowana większość Polaków. Zdaniem ponad trzech czwartych (77%) nasz kraj działając w ramach Unii Europejskiej powinien dążyć do zacieśnienia stosunków UE z państwami dawnego ZSRR. Nieliczni badani (9%)

kwestionują tę inicjatywę. Poglądy na ten temat nie są istotnie zróżnicowane ze względu na społeczno-demograficzne cechy badanych.

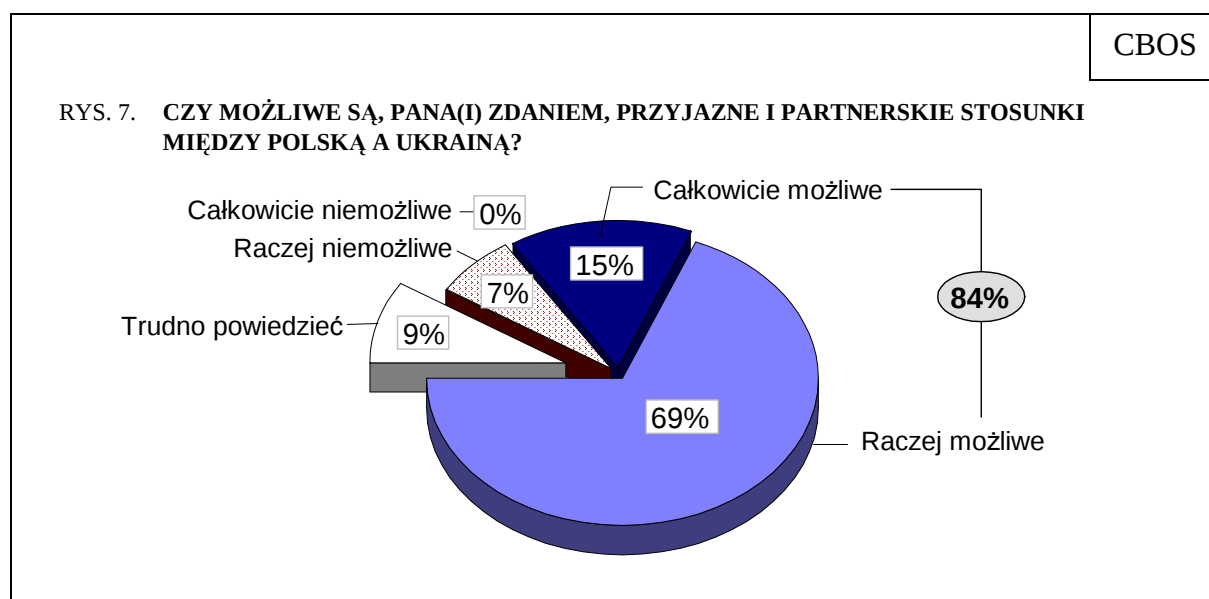
STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE

Zdaniem połowy Polaków (50%) stosunki polsko-ukraińskie nie zmieniły się w ciągu ostatniego roku. Jedna czwarta (24%) uważa, że są one lepsze, a mniej więcej co dziesiąty (9%) określa je jako gorsze niż przed rokiem.

Relacje polsko-ukraińskie zauważalnie lepiej postrzegają najmłodsi ankietowani. Wśród praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu relatywnie wysoki odsetek osób wskazuje, że stosunki między naszymi krajami uległy pogorszeniu. Preferencje partyjne nie wpływają znacząco na opinie w tej sprawie.

W polskim społeczeństwie niemal powszechne (84% wskazań) jest przeświadczenie, że przyjazne i partnerskie stosunki między Polską a Ukrainą są możliwe. Zaledwie 7% ankietowanych ma odmienne zdanie na ten temat.

We wszystkich grupach społecznych i demograficznych przeważa przekonanie, że przyjazne i partnerskie stosunki polsko-ukraińskie są możliwe. Nieco rzadziej niż inni wyrażają je najstarsi ankietowani, osoby z wykształceniem podstawowym, a także badani praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu. Preferencje partyjne respondentów nie wpływają na ich deklaracje w tym względzie.

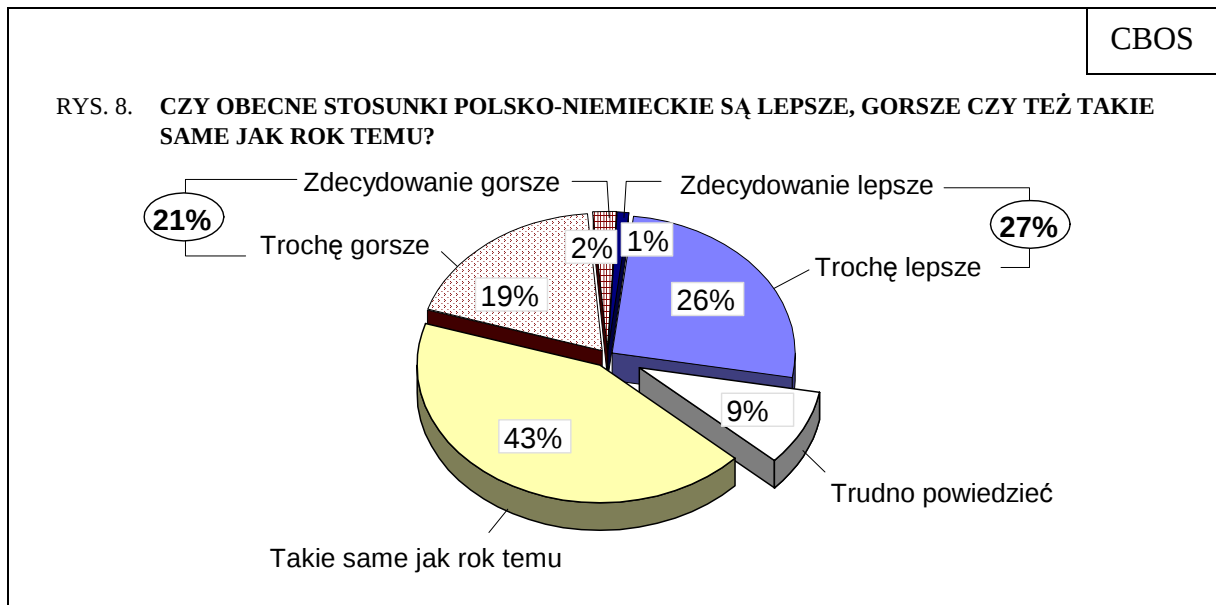
Stopień zainteresowania polityką tylko w niewielkim stopniu różnicuje społeczne oceny stosunków polsko-ukraińskich. Osoby niezainteresowane tą tematyką relatywnie częściej niż pozostałe są zdania, że przyjazne stosunki między Polską a Ukrainą są niemożliwe.

Tabela 8

Zainteresowanie polityką	Czy możliwe są przyjazne i partnerskie stosunki między Polską a Ukrainą?		
	Możliwe	Niemożliwe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Bardzo duże lub duże	91	7	2
Średnie	92	4	4
Niewielkie	84	7	9
Żadne	67	14	19

STOSUNKI POLSKO-NIEMIECKIE

Oceniając obecne stosunki polsko-niemieckie badani najczęściej twierdzą, że są one takie same jak przed rokiem (43%). W opinii ponad jednej czwartej respondentów (27%) relacje te się poprawiły, a zdaniem jednej piątej (21%) – pogorszyły.

O poprawie stosunków polsko-niemieckich wyraźnie częściej niż inni mówią najmłodszy ankietowani. Osoby z wyższym wykształceniem w większości sądzą, że relacje te się nie zmieniły.

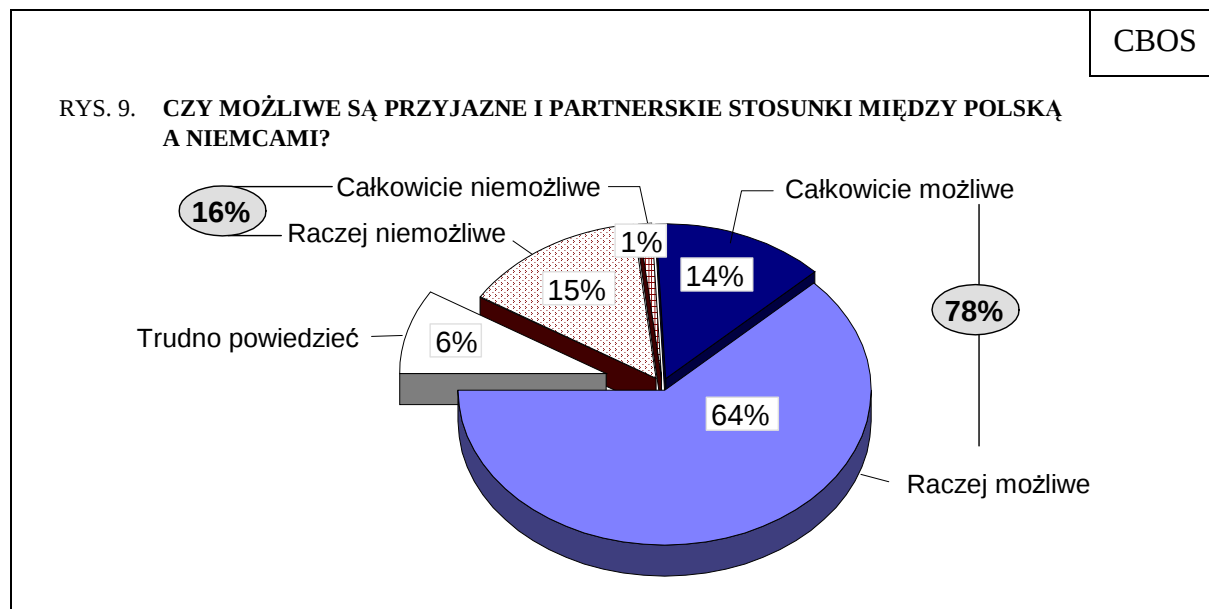
Poglądy polityczne nie wpływają na opinie w tej sprawie. W pewnym stopniu kształtują je preferencje partyjne badanych. Polepszenie stosunków polsko-niemieckich dostrzegają potencjalni wyborcy PO, natomiast relatywnie często o ich pogorszeniu (i najrzadziej o poprawie) mówią ankietowani, którzy w najbliższych wyborach oddaliby głos na PiS.

Tabela 9

Potencjalne elektoraty*	Czy stosunki polsko-niemieckie są lepsze, gorsze czy też takie same jak rok temu?			
	Lepsze	Takie same	Gorsze	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	35	44	15	5
PSL**	31	29	40	0
PiS	18	42	36	4
SLD**	27	44	30	0
Niezamierzający głosować	25	42	20	13

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych
 ** Odpowiedzi potencjalnych wyborców PSL i SLD należy traktować ostrożnie z powodu niewielkiej ich liczności w badanej próbie

Zdecydowana większość Polaków (78%) uważa, że przyjazne i partnerskie stosunki między Polską i Niemcami są możliwe. Jedynie co szósty (16%) jest przeciwnego zdania.

O tym, że partnerskie relacje między Polską i Niemcami nie są możliwe, częściej niż inni przekonani są najstarsi badani, respondenci z wykształceniem podstawowym, źle oceniający własną sytuację materialną, osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu. Poglądy polityczne oraz preferencje partyjne nie różnicują istotnie opinii na ten temat.

Zdaniem opinii publicznej stosunki Polski z Rosją, Ukrainą i Niemcami są obecnie takie same lub lepsze niż rok temu. Najmniej głosów krytycznych odnotowujemy w przypadku oceny stosunków polsko-ukraińskich, jeśli zaś chodzi o relacje polsko-rosyjskie i polsko-niemieckie – są postrzegane bardzo podobnie.

Z uzyskanych deklaracji wynika, że największe szanse na przyjazne i partnerskie stosunki mamy z Ukrainą, w dalszej kolejności z Niemcami, stosunkowo rzadziej zaś z Rosją.

Polacy częściej niż przed rokiem twierdzą, że Rosja będzie zmierzała do odbudowania swoich wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej. Zwiększyła się również grupa osób, które uważają, że w polityce zagranicznej nacisk powinien być położony w większym stopniu na poprawę relacji z Rosją niż na ścisłą współpracę z krajami dawnego ZSRR. Nie zmienia to jednak faktu, że zdecydowana większość Polaków wciąż popiera ideę Partnerstwa Wschodniego.

Opracował
Michał FELIKSIAK

Tabela 1

		Czy obecne stosunki polsko-rosyjskie są lepsze, gorsze czy też takie same jak rok temu?				Liczba osób
		Lepsze	Takie same jak rok temu	Gorsze	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		27	40	22	11	1034
Płeć	Mężczyźni	33	40	20	6	490
	Kobiety	21	40	23	16	545
Wiek	18-24 lata	22	44	22	12	145
	25-34	29	42	17	11	205
	35-44	26	45	19	9	148
	45-54	29	38	24	8	209
	55-64	26	39	24	11	143
	65 lat i więcej	27	32	24	17	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	23	39	24	14	384
	Miasto do 20 tys.	26	41	20	13	135
	20-100 tys.	31	36	25	9	196
	101-500 tys.	29	42	16	13	174
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	30	44	20	6	145
	Podstawowe	19	35	26	19	270
	Zasadnicze zawodowe	28	41	23	8	258
	Średnie	28	42	21	9	354
Wykształcenie	Wyższe	37	41	13	9	152
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	40	38	17	4	80
	Średni personel, technicy	22	45	18	14	39
	Pracownicy adm.-biurowi	22	50	11	17	64
	Pracownicy usług	24	47	12	17	65
	Robotnicy wykwalifikowani	30	47	19	4	117
	Robotnicy niewykwalifik.	29	39	24	8	64
	Rolnicy	13	39	37	12	55
	Pracujący na własny rach.	40	35	17	8	43
Bierni zawodowo	Renciści	27	30	30	14	75
	Emeryci	25	39	21	15	206
	Uczniowie i studenci	25	37	29	9	93
	Bezrobotni	26	35	31	8	62
	Gospodynie domowe i inni	27	36	18	19	70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	41	17	14	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	32	41	18	9	93
	sekt. pryw. poza rolnict.	31	48	15	7	208
	prywatnym gosp. rolnym	21	40	30	9	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	21	37	29	13	209
	501-750	21	42	25	13	160
	751-1000	25	44	21	11	194
	1001-1500	29	40	22	10	163
	Powyżej 1500 zł	41	40	14	6	122
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	34	33	15	168
	Średnie	27	42	21	11	437
	Dobre	30	41	18	11	430
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	41	29	17	44
	Raz w tygodniu	28	41	21	11	512
	1-2 razy w miesiącu	25	36	24	15	192
	Kilka razy w roku	30	39	22	9	200
	W ogóle nie uczestniczy	26	45	17	12	87
Poglądy polityczne	Lewica	37	39	18	7	143
	Centrum	24	44	24	8	322
	Prawica	32	39	23	6	334
	Trudno powiedzieć	17	37	19	26	235

Tabela 2

		Co, Pana(i) zdaniem, jest dla Polski ważniejsze:			Liczba osób
		utrzymanie dobrych stosunków z Rosją	bliska współpraca z krajami dawnego ZSRR, jak np. Ukraina, Gruzja	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		44	35	21	1027
Płeć	Mężczyźni	43	39	18	489
	Kobiety	44	31	25	538
Wiek	18-24 lata	44	41	15	144
	25-34	40	37	24	204
	35-44	38	36	27	147
	45-54	50	31	19	209
	55-64	46	36	19	143
	65 lat i więcej	43	31	26	181
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	27	25	382
	Miasto do 20 tys.	42	38	20	133
	20-100 tys.	48	36	16	194
	101-500 tys.	35	40	24	173
	501 tys. i więcej mieszk.	39	43	19	145
Wykształcenie	Podstawowe	43	28	29	265
	Zasadnicze zawodowe	48	33	18	257
	Średnie	41	38	21	354
	Wyższe	42	41	17	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	46	39	15	79
	Średni personel, technicy	33	39	27	39
	Pracownicy adm.-biurowi	48	32	20	64
	Pracownicy usług	38	32	31	65
	Robotnicy wykwalifikowani	44	43	12	117
	Robotnicy niewykwalifik.	39	36	24	64
	Rolnicy	60	21	19	55
	Pracujący na własny rach.	40	38	22	43
Bierni zawodowo	Renciści	45	26	28	75
	Emeryci	46	31	23	202
	Uczniowie i studenci	42	43	15	91
	Bezrobotni	44	25	31	62
	Gospodynie domowe i inni	35	45	20	69
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	39	20	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	26	18	92
	sekt. prywat. poza rolnict.	39	40	21	208
	prywatnym gosp. rolnym	56	24	21	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	40	35	25	207
	501-750	42	32	26	159
	751-1000	44	35	20	194
	1001-1500	41	40	19	163
	Powyżej 1500 zł	50	37	13	120
Ocena własnych war. mater.	Złe	35	34	31	165
	Średnie	44	33	23	433
	Dobre	46	37	17	429
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	29	46	26	44
	Raz w tygodniu	45	34	21	505
	1-2 razy w miesiącu	43	31	25	192
	Kilka razy w roku	47	36	18	200
	W ogóle nie uczestniczy	36	36	27	87
Poglądy polityczne	Lewica	53	33	14	143
	Centrum	49	31	20	320
	Prawica	39	45	15	333
	Trudno powiedzieć	36	26	38	231

Tabela 3

		Czy obecne stosunki polsko-ukraińskie są lepsze, gorsze czy też takie same jak rok temu?				Liczba osób
		Lepsze	Takie same jak rok temu	Gorsze	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		24	50	9	17	1034
Płeć	Mężczyźni	26	54	10	10	491
	Kobiety	22	46	9	24	544
Wiek	18-24 lata	35	47	7	11	145
	25-34	19	54	11	16	205
	35-44	20	49	7	23	148
	45-54	21	54	9	15	209
	55-64	24	49	10	18	143
	65 lat i więcej	24	43	12	21	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	25	46	10	19	384
	Miasto do 20 tys.	20	50	10	20	135
	20-100 tys.	23	54	8	15	195
	101-500 tys.	24	50	8	18	174
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	21	52	12	15	147
	Podstawowe	25	40	9	26	269
	Zasadnicze zawodowe	24	51	10	15	258
	Średnie	21	55	10	15	354
Grupa społ.-zaw. pracujący	Wyższe	27	52	9	12	154
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	53	9	13	80
	Średni personel, technicy	17	57	13	13	39
	Pracownicy adm.-biurowi	22	49	8	22	64
Bierni zawodowo	Pracownicy usług	17	50	5	29	65
	Robotnicy wykwalifikowani	25	53	13	10	117
	Robotnicy niewykwalifik.	22	52	11	16	64
	Rolnicy	24	52	13	12	55
Pracuje w:	Pracujący na własny rach.	26	57	8	9	43
	Renciści	19	47	7	27	75
	Emeryci	25	45	11	18	206
	Uczniowie i studenci	32	51	9	7	93
Dochody na jedną osobę	Bezrobotni	21	51	7	22	62
	Gospodynie domowe i inni	21	43	8	29	70
	inst. państw., publicznej	26	50	6	17	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	17	53	13	18	93
Ocena własnych war. mater.	sekt. pryw. poza rolnict.	22	55	7	16	208
	prywatnym gosp. rolnym	25	54	12	9	59
	Do 500 zł	20	49	9	22	208
	501-750	26	53	8	13	160
Udział w prakt. religijnych	751-1000	22	54	8	16	194
	1001-1500	25	47	14	14	163
	Powyżej 1500 zł	26	54	11	9	122
	Złe	19	46	13	22	167
Poglądy polityczne	Średnie	22	52	9	18	438
	Dobre	27	49	9	15	430
	Kilka razy w tygodniu	10	46	24	20	44
	Raz w tygodniu	25	49	10	16	512
Poglądy polityczne	1-2 razy w miesiącu	21	45	11	22	192
	Kilka razy w roku	22	59	3	15	200
	W ogóle nie uczestniczy	29	43	10	17	87
	Lewica	23	54	14	10	145
Poglądy polityczne	Centrum	26	52	8	14	322
	Prawica	26	53	12	10	334
	Trudno powiedzieć	18	39	6	38	234

Tabela 4

		Czy obecne stosunki polsko-niemieckie są lepsze, gorsze czy też takie same jak rok temu?				Liczba osób
		Lepsze	Takie same jak rok temu	Gorsze	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		27	43	21	9	1036
Płeć	Mężczyźni	28	47	20	6	491
	Kobiety	26	40	21	13	545
Wiek	18-24 lata	37	47	9	7	145
	25-34	23	50	18	9	205
	35-44	23	49	17	10	148
	45-54	27	44	22	7	209
	55-64	27	37	27	9	143
	65 lat i więcej	23	33	29	16	186
Miejsce zamieszkania	Wieś	25	42	21	12	384
	Miasto do 20 tys.	30	41	19	9	135
	20-100 tys.	32	40	22	6	196
	101-500 tys.	25	46	17	12	174
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	21	50	22	6	147
	Podstawowe	25	38	22	14	270
	Zasadnicze zawodowe	29	41	20	10	258
	Średnie	28	44	20	7	354
Grupa społ.-zaw. pracujący	Wyższe	21	54	20	5	154
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	21	54	22	3	80
	Średni personel, technicy	22	59	15	5	39
	Pracownicy adm.-biurowi	20	54	20	7	64
Bierni zawodowo	Pracownicy usług	18	54	13	15	65
	Robotnicy wykwalifikowani	33	43	18	5	117
	Robotnicy niewykwalifik.	23	40	31	6	64
	Rolnicy	24	38	25	13	55
Pracuje w:	Pracujący na własny rach.	27	51	13	9	43
	Renciści	32	35	21	11	75
	Emeryci	22	36	29	13	207
	Uczniowie i studenci	37	46	11	6	93
Dochody na jedną osobę	Bezrobotni	30	45	11	13	62
	Gospodynie domowe i inni	33	32	22	13	70
	inst. państw., publicznej	24	51	21	5	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	48	16	11	93
Ocena własnych war. mater.	sekt. pryw. poza rolnict.	27	50	17	7	208
	prywatnym gosp. rolnym	27	40	22	10	59
	Do 500 zł	26	43	21	11	209
	501-750	28	41	20	10	160
Udział w prakt. religijnych	751-1000	21	50	22	7	194
	1001-1500	24	43	25	7	163
	Powyżej 1500 zł	27	55	15	4	122
	Złe	22	37	27	14	168
Poglądy polityczne	Średnie	27	45	17	11	438
	Dobre	28	44	21	6	430
	Kilka razy w tygodniu	19	42	26	13	44
	Raz w tygodniu	26	44	22	8	513
Poglądy polityczne	1-2 razy w miesiącu	31	41	15	13	192
	Kilka razy w roku	29	42	22	7	200
	W ogóle nie uczestniczy	18	50	21	11	87
	Lewica	28	46	23	3	145
Poglądy polityczne	Centrum	29	43	20	8	322
	Prawica	28	45	24	4	334
	Trudno powiedzieć	21	40	16	24	235